

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην έρευνα χρησιμοποίησης υπηρεσιών υγείας χρησιμοποιούνται επιδημιολογικές, κοινωνιολογικές, οικονομετρικές, καθώς και καθαρά στατιστικές μέθοδοι. Οι τελευταίες έχουν ως αντικείμενο την κατασκευή δεικτών και υποδειγμάτων.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει τους δείκτες ως «μεγέθη που μετρούν μεταβολές» (Global Strategy for Health for All by the Year 2000, 1981), χρησιμοποιούνται δε όταν οι μεταβολές αυτές δεν είναι δυνατόν να μετρηθούν άμεσα.

Η κατασκευή υποδειγμάτων έχει ως σκοπό αφενός την πρόβλεψη και αφετέρου τον εντοπισμό των παραγόντων που επηρεάζουν την χρησιμοποίηση των υπηρεσιών υγείας. Οι εξελίξεις στις σύγχρονες κοινωνίες, τόσο σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο εφαρμογής μεθόδων οργάνωσης και προγραμματισμού στις υπηρεσίες υγείας καθιστούν τα στατιστικά υποδείγματα πολύτιμο εργαλείο σχεδιασμού αλλά και άσκησης πολιτικής.

5.1. ΔΕΙΚΤΕΣ

Η χρησιμοποίηση υπηρεσιών υγείας εκφράζεται ως το ποσοστό ατόμων σε ανάγκη για κάποια συγκεκριμένη υπηρεσία, που τελικά την λαμβάνουν σε κάποια χρονική περίοδο (WHO, 1981).

Ιδιότητες των δεικτών είναι η εγκυρότητα (πρέπει να μετρούν αυτό που καλούνται να μετρήσουν), η αμεροληψία (πρέπει να μην επιδέχονται διαφορετική ερμηνεία) και η ευαισθησία (να αντιλαμβάνονται τις αλλαγές μιας δεδομένης κατάστασης).

Για την πρωτοβάθμια περίθαλψη η χρησιμοποίηση εκφράζεται μέσω δεικτών επισκέψεων σε γενικούς γιατρούς ή άλλους φορείς πρωτοβάθμιας περίθαλψης

καθώς και με βάση την συχνότητα συνταγογράφησης, εξαρτώνται δε σε μεγάλο βαθμό από την ηλικία και το φύλο (Forster DP., 1979).

Όσον αφορά τους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την νοσοκομειακή περίθαλψη εκφράζουν: α) κατοίκους ανά νοσηλευτικό κρεβάτι, β) εισαγωγές ανά 100.000 κατοίκους, γ) μέση διάρκεια νοσηλείας και δ) μέση κάλυψη νοσηλευτικών κρεβατιών.

Συχνότερα χρησιμοποιούνται οι δείκτες:

1.Ποσοστό Κάλυψης = Σύνολο Ημερών Νοσηλείας Έτους*100/Αριθμός Κλινών Έτους *365

2.Μέση Διάρκεια Νοσηλείας = Σύνολο Ημερών Έτους /Αριθμός Εισαγωγών Έτους

3.Ρυθμός Εισροής Ασθενών (Ρκ)=365* Ποσοστό Κάλυψης/100* Μέση Διάρκεια Νοσηλείας, εκφράζει δε τον ρυθμό με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι κλίνες σε μια δεδομένη χρονική περίοδο.

4.Διάστημα Εναλλαγής=(365/Ρκ)-Μέση Διάρκεια Νοσηλείας, εκφράζει δε τον ρυθμό εναλλαγής των ασθενών ή τον μέσο αριθμό ημερών που μένει κενή η κλίνη (Σισσούρας Α., 2001).

Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την νοσοκομειακή περίθαλψη έχει παρατηρηθεί ότι εξαρτώνται από την ηλικία και το φύλο. Συγκεκριμένα οι ημέρες παραμονής των ασθενών στα νοσοκομεία αυξάνουν σε συνάρτηση με την ηλικία (Munoz et al., 1989) και είναι περισσότερες για τους άντρες (Anderson JG, 1973).

Οι δείκτες χρησιμοποίησης νοσοκομείων εκτός από το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για την έρευνα των υπηρεσιών υγείας, είναι καθοριστικής σημασίας για την Οικονομία της Υγείας αφού η διαμόρφωση του Νοσοκομειακού Κόστους έχει βρεθεί ότι επηρεάζεται από:

- Τη Μέση Διάρκεια Νοσηλείας
- Το Ποσοστό Κάλυψης των Κλινών
- Τον Αριθμό των Κλινών
- Τον Αριθμό των Ασθενών ανά Κλινική.

Έχει διαπιστωθεί μάλιστα ότι με δεδομένο το ποσοστό κάλυψης, το μέσο κόστος νοσηλείας ανά περιστατικό μειώνεται όταν μειώνεται η διάρκεια παραμονής των ασθενών (Lave J. et al., 1972).

Επιπλέον οι δείκτες χρησιμοποίησης «κλειστής περίθαλψης» αποτελούν ένα εργαλείο αξιολόγησης του εσωτερικού περιβάλλοντος των Νοσοκομείων.

5.2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

Στην διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται πλήθος ερευνών που επιχειρούν μέσω της εφαρμογής μεθόδων παλινδρόμησης να εντοπίσουν τους παράγοντες που καθορίζουν την χρησιμοποίηση των υπηρεσιών υγείας.

Η λογιστική παλινδρόμηση και η παλινδρόμηση Poisson αποτελούν δύο από τις βασικότερες τεχνικές κατασκευής υποδειγμάτων που αφορούν την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Ενώ η πρώτη τεχνική εφαρμόζεται με σκοπό την εύρεση των παραγόντων που συμβάλλουν στην χρησιμοποίηση ή μη των υπηρεσιών υγείας, η δεύτερη εξετάζει τους παράγοντες που επιδρούν στο μέγεθος της χρησιμοποίησης.

Στις 5 πρώτες από τις 8 έρευνες που ενδεικτικά αναφέρονται στην συνέχεια τα δεδομένα αναλύθηκαν με λογιστική παλινδρόμηση ενώ στις υπόλοιπες 3 με παλινδρόμηση Poisson.

Η εφαρμογή λογιστικής παλινδρόμησης σε δεδομένα που προήλθαν από δείγμα 53.981 ενηλίκων, ηλικίας από 18 έως 64 ετών στις Η.Π.Α, σχετικά με την χρησιμοποίηση υπηρεσιών προληπτικής ιατρικής (περιοδικές εξετάσεις, εξετάσεις αρτηριακής πίεσης και χοληστερίνης, τέστ Παπανικολάου) οδήγησε στο συμπέρασμα ότι το είδος της ασφαλιστικής κάλυψης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την χρησιμοποίηση των συγκεκριμένων υπηρεσιών (Faulkner LA. et al., 1997).

Όσον αφορά την ενδονοσοκομειακή περίθαλψη η ίδια τεχνική, αναλύοντας δεδομένα που προήλθαν από δείγμα 12.729 Βρετανών ενηλίκων, έδειξε πως ο σημαντικότερος παράγοντας εισαγωγών είναι το επίπεδο υγείας χωρίς αυτό να

σημαίνει ότι οι δημογραφικοί και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες δεν επιδρούν σημαντικά (Benzeval M. et al., 1994).

Σημαντικό εύρημα αποτελεί για την ίδια κατηγορία υπηρεσιών υγείας το γεγονός ότι άτομα χαμηλότερου κοινωνικοοικονομικού προφίλ χρησιμοποιούν τα νοσοκομεία ως βασική πηγή φροντίδας υγείας, βάσει παρόμοιας ανάλυσης δεδομένων από δείγμα 695 ενηλίκων που κατοικούσαν στο Δυτικό Χάρλεμ των Η.Π.Α (Merzel C et al., 2002).

Για την οδοντιατρική περίθαλψη εφαρμογή της λογιστικής παλινδρόμησης σε δεδομένα από δείγμα 70.884 ατόμων 15 ετών και άνω, έδειξε πως η επίδραση του εισοδήματος και του μορφωτικού επιπέδου είναι σημαντική ακόμα και όταν υπάρχει ασφαλιστική κάλυψη για οδοντιατρική περίθαλψη (Millar et al., 1999).

Σχετικά με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας στην Αυστραλία, από την εφαρμογή της λογιστικής παλινδρόμησης προέκυψαν γεωγραφικές ανισότητες στα ποσοστά επισκέψεων σε ψυχιάτρους, ψυχολόγους και λοιπούς επαγγελματίες υγείας (Parslow RA. et al., 2000).

Σχετικά με την έκταση της χρησιμοποίησης, εφαρμογή της παλινδρόμησης Poisson σε δεδομένα που προήλθαν από δείγμα 998 χαμηλόμισθων Αφροαμερικανών, έδειξε αφενός ότι χαμηλότερο επίπεδο πρόσβασης στις πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας συνοδεύεται από αύξηση των επειγόντων περιστατικών και αφετέρου ότι η ύπαρξη ασφαλιστικής κάλυψης οδηγεί σε μεγαλύτερο αριθμό εισαγωγών (Bazargan M. et al., 1998).

Συγκριτική ανάλυση τριών ομάδων δεδομένων από εθνικές έρευνες στις Η.Π.Α., βάσει της ίδιας μεθοδολογίας έδειξε πως καθοριστικοί παράγοντες χρησιμοποίησης υπηρεσιών υγείας είναι το επίπεδο υγείας και η ασφαλιστική κάλυψη (Miller B. et al., 1997). Η ίδια τεχνική (παλινδρόμηση Poisson) όταν εφαρμόστηκε σε δεδομένα που προήλθαν από δείγμα 4066 κατοίκων Πενσυλβάνιας έδειξε ότι η συνταγογράφηση συνδέεται με το εισόδημα και το είδος της ασφαλιστικής κάλυψης (Stuart B. et al., 1998). Ωστόσο οι δύο τεχνικές που προαναφέρθηκαν δεν είναι οι μοναδικές που χρησιμοποιούνται στην μελέτη των υπηρεσιών υγείας. Η παλινδρόμηση Cox (1970) έχει χρησιμοποιηθεί προκειμένου να διαλευκανθεί η σχέση του τρόπου που τα άτομα αυτοαξιολογούν

την υγεία τους και της χρήσης φαρμάκων ή της μελλοντικής χρήσης των υπηρεσιών υγείας από ηλικιωμένους (Bath PA. et al., 1999).

.

